विभि वेदे पूर्व्वपददीर्घ । १वश्येन्द्रिये २प्रत्यक्षेन्द्रिये च । "इष्टवाक्षिचिन्द्रियं दधा तन्द्रियाव्येव भवति" श्रुतिः ।

इन्द्रियेश पु० ६त० । १जीवे तदधिष्ठानेनैव तेषां दृत्यु-त्पत्तेस्तथात्वम् २इन्द्रियाधिष्ठातृदिगादिदेवादिषु च ।

इन्द्रेज्य पु० ६त० । बृहस्पतौ यक्रेज्येन्द्रपूज्यादयोऽप्यत्र

इन्द्रेश्वर पु० इन्द्रेण स्थापित ईश्वर ईश्वरलिङ्गम् । महे-न्द्रपर्वतस्थे वृत्रासुरवधजनितब्रह्महत्याविघातार्थं यक्रेण स्थापिते शिवलिङ्गभेदे तत्कथा प्रा० वि० कालि० पुरा-णम् । "वृत्तं हत्वा ततः यक्रोमाहेन्द्रे स्थाप्य शङ्करम् । लिङ्गं विमुक्तः पापौघैस्ततः स त्रिदिवं गतः । अद्यापी-न्द्रेश्वरं दृष्ट्वा तथा रामेश्वरं प्रभुम् । मुच्यते ब्रह्महत्या-या नरो वै नात्र संशयः"।

इन्ध दीप्तौ रुधा० आ०अक० सेट् निष्ठायामनिट् । वर्त्त-मानेचाऽतोनिष्ठा । इन्धे, इन्धाते,इन्धते, "यं त्वां जनास इन्धते ऋ०८,४,३ इन्धीत, इन्धाम् । इन्त्स इन्ध्वम् । ऐन्ध ऐन्धिष्ट इन्धाम्-बभूव । आस चक्रे इन्धिष्यते ऐन्धि-ष्यत । इन्धितव्यम् । इन्धिता इन्धनम् । इन्धोवर्त्तते । क्विप् समित् इन्धानः"अग्निमिन्धानो मनसा धियम् सचेत मर्त्यः"ऋ० । भावे इध्यते ऐन्धि । "परो यदिध्यते दिवि छा०उ०त पदगणव्यत्यासः ।

इन्ध इ०इन्ध+करणे-घञ् । १काष्ठे इन्ध-अथ् । २दीप्तियुक्ते । ३तद्वामके ऋषिभेदे पु० ततः गोत्रे नडा०फक् । ऐन्धा-यनस्तद्गोत्रापत्ये पुंस्त्री । दीप्तियुक्ते दक्षिणनेत्रे विशेषेण स्थिते ४परमात्मनि पु० । तस्य तदर्थत्वञ्च समर्थितम् इ०उ०भा० । "इन्धोह वै नामैष योऽयं दक्षिणेऽक्षन् पुरुषस्य वा एतमिन्धं सन्तमिन्द्र इत्याचक्षते परोक्षेण, परोक्षप्रिया इव हि देवाः प्रत्यक्षद्विषः"।"इन्धोह वै नाम इन्ध इत्येवं नामायं "चक्षुर्वै ब्रह्मेति" आदि-त्यान्तर्गतः पुरुष एषः, योऽयं दक्षिणेऽक्षन् अक्षिणि विशे-षेण व्यवस्थितः । स च सत्यनामा तं वा एतं पुरुषं दीप्तिगुणत्वात् प्रत्यक्षं नामास्य इन्ध इति तमिन्धं सन्तमिन्द्र इत्याचक्षते परोक्षेण, यस्मात् परोक्षप्रिया इव हि देवाः प्रत्यक्षद्विषः प्रत्यक्षनामग्रहणं द्विषन्ति"भा० "इन्धयति दीपयति इन्ध-णिच्-अच् । ५दीपके त्रि० । एतस्मात् पूर्वस्ययो ! आद्यान्नेत्राः समासे सुम् । आ-इन्धिन्धः अग्निमिन्धः । "होताध्वर्युरावया अग्निमिन्धो ग्रावग्राभः" यजु० २५,२८, अग्निमिन्धश्च अग्नीत् नाम ऋत्विक् ।

इन्धन न०इध्यतेऽनेन इन्ध+करणे-ल्युट् । १काष्ठे "इन्धनौघ वगथग्निस्त्विवा नात्येति पूषणम्" माघः । "कामिनीष विवाहेषु गवां भक्ष्ये तथेन्धने" मनुः । इन्धने इन्धना-पहारे इत्यर्थः "इन्धनार्थमशुष्काणाम्"प्रा०वि०स्मृतिः । इन्धयति इन्ध-णिच्-ल्यु । २दीपनकर्त्तरि त्रि० । भावे ल्युट् । ३प्रज्वालने न० ।

इन्धन्वन् त्रि० इन्धन+मत्वर्थीयः । वेदे वनिप् नि० वर्ण-लोपः । इन्धनयुक्ते । "इन्धन्वभिर्धेनुभीरश्वदूघभिः" ऋ० २,३४,५, "इन्धन्वभिः समिन्धनवद्भिः" भा० ।

इन्ध गतौ भ्वा० निरु० । इनधातौ ९२८ पृष्ठे विवृतिः ।

इन्धका स्त्री इन्धति इन्ध-अक् स इव कायति कै-क । मृग-शिरोनक्षत्रोपरिस्थे इत्यत्राख्यतारासु अमरटीका ।

इभ पु० इण्-भ किच्च । १हस्तिनि, "वन्येभदानाविलगन्ध-दुर्द्धराः माघः २तत्संख्यातुल्यसंख्याके अष्टसंख्यान्विते च । गजाहि अष्टसु दिक्षु स्थिता ऐरावताद्योऽष्टौ वर्त्तन्ते इति तेषामष्टत्वम् । ते च "ऐरावतः पुण्डरीकः वामनः कुमुदोऽञ्जनः । पुष्पदन्तः सार्व्वभौमः सुप्रतीकश्च दिग्गजाः" अमरोक्तक्रमेण पूर्व्वादीशानान्तदिक्षु स्थिताः। अस्य च उत्तरपदस्थत्वे श्रेष्ठार्थद्योतकता व्याघ्रादेराकृति गणत्वात् उपमितसमासः । स्त्रियां ङीप् । जातित्वात् पोटागब्देन समासेऽस्य पूर्वनिपातः ङ्वंङ्गावस्य इभपोटा

इभलक्षणविभागादि बृह०सं० "मध्याभदन्ताः सुविभ-क्तदेहा न चोपदिग्धाश्च कृशाः समाश्च । गात्रैः समेषाप-समानवंशा वराहतुल्यैर्जघनैश्च भद्राः॥ वक्षोऽथ कक्षावलयः स्थाय लम्बोदरं त्वग्बहुती गलश्च । स्थूला च कुक्षिः सह मेचकेन सैंहो च दङ्मन्दमतङ्गजस्य ॥ मृगास्तु तुल्यावरवालमेढ्रास्तन्वङ्घ्रिकण्ठद्विजहस्तकर्णाः। स्थूलेक्ष-णाश्चेति यथोक्तलिङ्गैः सङ्कीर्णनागा व्यतिमिश्र चिह्नाः ॥ पङ्क्तोन्नतिः सप्त मृगस्य दैर्घ्यमष्टौ च हस्ताः परिणाहमानम् । एकद्विहस्तावथ मन्दभद्रौ सङ्कीर्णनागो ऽनियतप्रमाणः ॥ भद्रस्य वर्णो हरितो मदश्च मन्दस्य हारिद्रकसन्निकाशः । कृष्णो मदश्चाभिहितो मृगस्य सङ्कीर्णनागस्य मदो विमिश्रः ॥ ताम्रौष्ठतालुव-दनाः कलविङ्कनेत्राः, स्निग्धोन्नतायतदशनाः पृथुलाय-ताक्षाः। चापोन्नतायतनिगूढनिमग्नवंशास्तन्वेकरोमचित-कूर्मसमानकुम्भाः । विस्तीर्णकर्णहनुनाभिललाटगुह्याः कूर्मोन्नतैर्द्विनवविंशतिभिर्नखैश्च । रेखात्रयोपचितवृत्तकराः सुशालाः धन्याः सुगन्धिमदपुष्करमारुताश्च । दोर्घाङ्गु-